

записаною батьком, і дитиною. Уразі доведеності цієї обставини суд постановляє рішення про виключення оспорених відомостей з актового запису про народження дитини.

При цьому відповідні вимоги жінки суд може задовольнити лише за умови подання іншою особою заяви про своє батьківство. Особа, яка в момент реєстрації її батьком дитини знала, що не є таким, а також особа, котра дала згоду на штучне запліднення своєї дружини, не мають права оспорювати батьківство.

Для вимог чоловіка про виключення відомостей про нього як батька з актового запису про народження дитини позовної давності не встановлено, а для вимог жінки про виключення з цього запису відомостей про її чоловіка як батька позовна давність становить один рік і її перебіг починається з дня реєстрації дитини.

Статтею 137 СК України передбачено можливість оспорювання батьківства й після смерті особи, записаної батьком дитини. Якщо така особа померла до народження дитини, оспорити батьківство мають право спадкоємці цієї особи за умови подання нею за життя заяви нотаріусу про невизнання свого батьківства. У разі настання смерті особи після оспорення нею свого батьківства в суді її спадкоємці можуть підтримати позовну заяву відповідно до положень ст. 37 ЦПК України про процесуальне правонаступництво в цивільних справах. Коли ж померла особа не знала про те, що її записано батьком дитини, оспорити батьківство вправі її спадкоємці першої черги за законом, названі у ст.1261 ЦК України: дружина, батьки й діти.

У зазначених випадках батьківство оспорюється шляхом пред'явлення позову про виключення відомостей про померлу особу як батька з актового запису про народження дитини. Для цих вимог позовну давність не встановлено.

Згідно зі ст.139 СК України суд вирішує спори про материнство або за позовом жінки, яка в Книзі реєстрації народжень записана матір'ю дитини, – про виключення відомостей про неї як матір з актового запису про народження дитини, або за позовом жінки, яка вважає себе матір'ю дитини, – про визнання її материнства і внесення змін до актового запису про народження дитини, в якому записано матір'ю іншу жінку. У разі народження дитини в результаті імплантації зародка, зачатого подружжям, в організм іншої жінки або зародка, зачатого чоловіком, який перебуває у шлюбі та іншою жінкою, – в організм його дружини (частини 2, 3 ст. 123 СК України) материнство оспорено бути не може.

Предметом доказування у цих справах є відповідно відсутність кровної спорідненості між дитиною і жінкою, записаною як матір в актовому записі про народження дитини, та наявність такої спорідненості між дитиною й жінкою, яка вважає себе її матір'ю.

Для вимог про оспорювання материнства жінкою, котра записана як матір дитини, позовної давності не встановлено, а для вимог жінки про визнання її материнства позовна давність становить один рік і її перебіг починається із дня, коли жінка дізналася або могла дізнатися, що є матір'ю дитини.

Список використаних джерел:

1. Вонсович Х. І. Презумпція шлюбного походження дитини / Х. І. Вонсович // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». – 2014. – № 1. – С. 92–101.

2. Ганкевич О. М. Поняття батьківства та материнства у сімейно-правовій доктрині / О. М. Ганкевич // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. – 2014. – Вип. 36. – С. 89–99.

3. Ганкевич О. М. Судочинство у справах про визнання батьківства, материнства та його оспорювання : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. М. Ганкевич. – К., 2015. – 20 с.

**Слухач магістратури факультету
підготовки фахівців для підрозділів
превентивної діяльності**

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Сушицька Катерина Олександрівна

ПРЕЦЕДЕНТ І ПРАВО УКРАЇНИ: СПІВІСНУВАННЯ ТА ВЗАЄМОВПЛИВ

В умовах сучасних інтеграційних тенденцій становлення вітчизняної правової системи не може відбуватись ізольовано. Особливо це стосується досвіду використання невідомих українському праву інструментів правового регулювання, серед яких важливе місце займає судовий прецедент [1].

В останні десятиліття процеси глобалізації, що відбуваються у всіх сферах життя сучасного суспільства, призвели до значного зближення правових систем Англії і країн романо-германської правової сім'ї. Це знаходить своє вираження, зокрема, у тому, що судовий прецедент починає відігравати дедалі більшу роль у Німеччині, Франції та у інших країнах. Щоправда, погляди вчених щодо питання наявності прецеденту в романо-германській правовій сім'ї все одно залишаються досить неоднозначними. Так, на думку одних авторів, роль джерела права відіграє і має відігравати лише нормативно-правовий акт, функція ж суду - у з'ясуванні точної волі законодавця [2].

На сьогодні у країнах Європейський Союз зростає роль судових органів у процесі правового регулювання. Спостерігаються поступове взаємопроникнення, конвергенція романо-германського права та англосаксонського, що супроводжується підвищенням ролі та значення судового прецеденту в переважній більшості держав - членів Європейського Союзу. Це обумовлено спільністю історичних коренів обох систем: вони впливають із римського права і того правового порядку, який встановився згодом у Європі, а також аксіоми про належність складових частин до єдиного права, яке є загальноцивілізаційним надбанням. На розвиток прецедентного права у державах - членах Європейського Союзу, які представляють романо-германську правову систему, суттєво впливають європейські інтеграційні процеси. Практика судів ЄС, у першу чергу Суду Правосуддя Європейських Співтовариств, безпосередньо позначається на діяльності внутрішньодержавних судів.

У міжнародному праві спостерігається тенденція збереження судової наступності і становлення елементів міжнародного прецедентного права. На етапі формування перебуває принцип відносної сили попередньо винесеного рішення (переконливого прецеденту) міжнародного суду. Відсутність у загальному міжнародному праві вимоги дотримуватися попередніх рішень міжнародних судів не заважає деяким із них (зокрема, міжнародним кримінальним трибуналам) започатковувати практику врахування попередньо винесених ними судових рішень [3].

У зв'язку з процесами інтеграції і глобалізації, в які залучена Україна, збільшенням безпосередньої участі українських фізичних і юридичних осіб в міжнародному торговельному і цивільному обороті, посиленням заходів захисту їх прав і законних інтересів на наднаціональному (міжнародному) рівні, загострилася необхідність не лише визнання впливу судового прецеденту, що формується Європейським Судом з Прав Людини, на правову систему України, але і виявлення можливості проникнення практики Суду Європейського Союзу у національне право [4].

Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу визнана авторитетною складовою процесу інтеграції України в ЄС, як пріоритетного напрямку української зовнішньої політики, і в Загальнодержавній програмі адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Окрім правових основ загального характеру, що забезпечують в цілому можливість доступу громадян України до судового інституту Європейського Союзу і необхідність приведення національного права у відповідність до права ЄС, у тому числі і прецедентної її складової, існують норми спеціального характеру, що закріплюють безпосереднє право громадян третіх країн, тобто держав, що не є членом ЄС, на звернення до Суду ЄС з метою захисту своїх прав, і, відповідно, створюють умови для формування цілого масиву рішень Суду ЄС, відносно цих осіб, в рамках якого можуть «викристалізуватися» європейські судові прецеденти, використовувані на території третіх країн, у тому числі і України [5].

Як впливає із наукової публікації вченого Кривцов І., правові основи регулювання звернення фізичних і юридичних осіб України у європейські органи правосуддя і необхідність приведення національного законодавства у відповідність до права Європейського Союзу, у тому числі і його прецедентної складової, констатують про вплив європейської судової практики на становлення правової системи України і створення умов проникнення в неї судового прецеденту, сформованого Судом ЄС, як одного із засобів інтеграції України в європейський простір [4].

Таким чином, в інтересах правосуддя, в інтересах судового захисту прав громадян, в інтересах утвердження законності в державі єдино правильним сьогодні є посилення процесуального статусу Верховного Суду, а саме ухвалювати прецедентні рішення по типових справах.

Отже, інтеграція України до світового співтовариства - головний чинник, що визначає тенденції подальшого розвитку національного права.

Список використаних джерел:

1. Шацька Б.І. Проблематика запровадження судового прецеденту в Україні в контексті судової реформи / Б.І. Шацька // Часопис Київського університету права. – 2010. - № 4. – с. 72-76.
2. Погрібний І.М. Судовий прецедент та його значення в процесі заповнення прогалін у законодавстві / І.М. Погрібний // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали конференції. – Л., 2009. – с. 24-26.
3. Дашковська О. Судовий прецедент і судова практика як джерела права / О. Дашковська // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 1. – с. 34.
4. Кривцов І.С. Чи є місце європейському судовому прецеденту у правовій системі України? / І.С. Кривцов // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали конференції. – Л., 2009. – с. 24-27.
5. Попов Ю.Ю. Прецедентне право у контексті загальнообов'язковості судових рішень та українські перспективи / Ю.Ю. Попов // Форум права. - 2010. - № 3. - с. 351-363.

**Аспірант юридичного факультету
Київського національного
університету імені Тараса
Шевченка, лейтенант Національної
поліції України**

Теремцова Олена Миколаївна

АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Необхідність теоретичного узагальнення, систематизації та певного переосмислення нагромаджених юридичною наукою уявлень про ціннісні (так би мовити, соціально-сутнісні) властивості держави; вироблення особливого категоріально-методологічного апарату дослідження цінності держави; формулювання теоретичних положень про основні тенденції розвитку соціально-змістовних властивостей держави в умовах розбудови правової держави та в інтересах суспільства; з'ясування співвідношення між цінністю держави, як явища, і, правами та свободами людини, як ціннісними пріоритетами держави.

Питання призначення держави в сучасних умовах досліджувалися у працях видатних вчених аналізу наукових проблем (зокрема сутності, форми, змісту, функцій, походження держави) у працях Андрусяка Т.Г., Волинки К.Г., Динника М.А., Копейчикова В.В., Котюка В.О., Лосевої А.Ф., Лободи Ю.П., Шемшученка Ю.С та інших авторів.

Держава є одним із найважливіших явищ організаційного характеру у суспільстві. Йї тому протягом століть вчені намагалися дати визначення поняття цього явища та розкрити його сутність.

Держава є центральним інститутом влади в суспільстві і концентрованим здійсненням цієї владою політики. Розуміння держави являє собою одну з найбільш складних проблем юридичної